

Justis- og beredskapsdepartementet
Lovavdelingen

Vår ref.
2018/4778

Deres ref.
18/3556

Dato
18.09.2018

Høringssvar fra Sekretariatet for konfliktrådene - nytt straffebud om befatning med bilder som er særlig egnet til å krenke privatlivets fred

Sekretariatet for konfliktrådene (Sfk) viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsnotat av 26.06.2018 vedrørende endringer i straffeloven - bilder som er særlig egnet til å krenke privatlivets fred.

Konfliktrådet er en statlig tjeneste som tilbyr gjenopprettende møter som metode for å håndtere konflikter og lovbrudd. Hensikten er at partene gjennom dialog selv kan finne fram til gode løsninger enten det gjelder å gjøre opp for konkrete skader, eller gjenopprette krenkelser og mellommenneskelige relasjoner. Sfk har ansvaret for den faglige og administrative driften av konfliktrådene og fører tilsyn med at konfliktrådenes virksomhet utøves i samsvar med fastsatte lover og regler.

Videre er Kompetansesenter for kriminalitetsforebygging (Kfk) organisert i Sfk. Kfk har som hovedoppgave å stimulere lokal og nasjonal kriminalitetsforebygging, gjennom å formidle kunnskap og bygge kompetanse, og også være en rådgiver og pådriver.

Kommentarer til særskilte punkter i høringsnotatet

Til punkt 4.1.2:

Vi er enig med departementet i at det ikke bør være en forutsetning for straffansvar at fornærmede oppfatter den enkelte krenkelsen, eller om gjerningspersonens forsett omfatter dette. Ved å dele et bilde har ikke avsender kontroll på hva som skjer videre med dette bildet, og det kan potensielt ha store konsekvenser for den det gjelder. Selv om fornærmede ikke oppfatter den enkelte handlingen kan det likevel føre til at andre i omgangskretsen endrer sin oppfatning av fornærmede, sprer rykter eller oppfører seg annerledes i møte med fornærmede. En dansk rapport peker på at spesielt jenter som får sitt nakenbilde ufrivillig spredt, kan miste sin sosiale status og få et negativt omdømme. Videre bør det påpekes at selv om den fornærmede ikke oppfattet handlingen i nåtid, vil et nakenbilde på avveie alltid finnes i den digitale verden, og kan potensielt være svært skadelig for den fornærmede i fremtiden.

Til punkt 4.9.1:

Gjenopprettende prosess kan være viktig for parter i en sak om befatning med privatlivskrenkende bilder. Ofte kjenner partene hverandre og kan komme til å måtte forholde seg til hverandre i

fremtiden. Men også der partene ikke har noen relasjon, kan gjenopprettende prosess være et viktig bidrag under bearbeidelsen av lovbruddet.

I et tilrettelagt møte i konfliktråd får de som har vært utsatt for et lovbrudd mulighet til selv å sette ord på sine opplevelser og på hvilke konsekvenser lovbruddet har hatt for dem. Hensynet til fornærmede står sentralt i konfliktrådets tilnærming. I tillegg får gjerningspersonen mulighet til å forstå konsekvenser av egne handlinger og ta ansvar for dem, og et gjenopprettende møte kan være et viktig bidrag i en rehabiliteringsprosess.

Vi savner en drøftelse av muligheten for å kunne ta i bruk reaksjonen mekling i konfliktråd også i saker der gjerningspersonen var over 18 år da lovbruddet ble begått. I punkt 4.9.2 legger departementet til grunn at mekling i konfliktråd som vilkår for betinget dom kan være en aktuell reaksjon for gjerningspersoner mellom 15 og 18 år. For de tilfeller der det (ut fra det oppstilte utgangspunkt) kan være aktuelt å idømme delvis betinget fengsel, antas det at gjenopprettende prosess i form av mekling i konfliktråd vil kunne være et aktuelt vilkår for den betingede del.

Til punkt 4.9.2:

Det er antagelig riktig, slik departementet fremhever i punkt 4.9.2, at mange gjerningspersoner under 18 år som omfattes av høringsforslaget, faller utenfor målgruppen for reaksjonen ungdomsoppfølging. Vi ønsker likevel å påpeke viktigheten av å vurdere om ungdomsoppfølging kan være en egnet reaksjon i den enkelte sak. Dette gjelder særlig dersom ungdommen anses å ha et oppfølgingsbehov over tid.

Videre er vi enig med departementet i at mekling i konfliktråd som vilkår for betinget dom kan være en godt egnet reaksjon for gjerningspersoner mellom 15 og 18 år. Det vises til det som er sagt til punkt 4.9.1 ovenfor. Videre påpekes særskilt betydningen et gjenopprettende møte kan ha dersom gjerningspersonen og fornærmede har en relasjon eller det er tenkelig at de vil kunne ha med hverandre å gjøre i fremtiden, enten i skolesammenheng, på fritiden eller fordi de er bosatt i samme område.

Tilleggskommentar om andre viktige tiltak for å forebygge deling av krenkende bilder

Vi savner en drøftelse av andre mulige tiltak for å forebygge deling av krenkende bilder. Det er av flere aktører trukket frem at kompetanseheving og mulighet til refleksjon hos både barn og voksne kan være mer effektivt enn strengere straffer. En undersøkelse gjennomført av InFact/YouGov på oppdrag for UNICEF og Telenor viste at de fleste informantene visste at det var straffbart å sende å dele og oppbevare nakenbilder. Videre viste undersøkelsen at 35% angret på at de hadde sendt et nakenbilde av seg selv, mens kun 8% angret på at de hadde delt et nakenbilde av en annen person. Dette kan tyde på at det er behov for å gi mer informasjon til barn og unge og legge til rette for refleksjon rundt konsekvenser av å dele krenkende bilder, og ikke kun konsekvenser i form av straff. Det kan ha store konsekvenser for den som har fått sitt bilde ufrivillig delt, og dette er det viktig at barn og unge forstår. Voksne som møter barn som har delt et nakenbilde av seg selv eller må også ha mer kompetanse for å være i stand til å hjelpe dem og gi støtte. Til tross for at dette ikke først og fremst er justissektorens ansvar, vil vi påpeke viktigheten av kompetanseheving hos foreldre, lærere, politi, helsesøstre og barnevernsansatte, slik at de er rustet til å gi denne støtten. Selv om barn har gjort noe de vet er galt, må de tørre å si ifra. Den voksne har da ansvar for å ta dem godt imot. Å hjelpe den unge til å reflektere over handlingen og konsekvenser av denne, kan bidra til å forebygge at flere nakenbilder spres ufrivillig.

Videre ønsker vi å påpeke viktigheten av at en endring i straffeloven, eventuelt innføring av nytt straffebud, må etterfølges av en plan for hvordan denne endringen skal gjøres kjent for både barn og

unge, men også voksne som arbeider med denne målgruppen. I den forbindelse vil vi også påpeke behovet for kjentgjøring av ny åndsverkslov, som høringsnotatet refererer til i punkt 2.7. Til tross for at overnevnte undersøkelse viste at de fleste visste at det var straffbart å oppbevare og dele nakenbilder, har både unge selv og fagmiljøet påpekt at dette ikke alltid er tilfelle. For eksempel intervjuet Barneombudet 200 ungdommer i 2017 om seksuelle krenkelser, der det blant annet kom frem en usikkerhet tilknyttet grensene for hva som er straffbart. Noen av ungdommene påpekte at de ønsket seg mer kunnskap om lovverket og hvilke konsekvenser det kunne ha, både for den som delte andres nakenbilder og for den som fikk sitt nakenbilde delt. De mente at kjennskap til lovverket og mulige straffereaksjoner kunne være både forebyggende og preventivt. Barneombudet anbefaler at unges digital dømmekraft styrkes. Videre argumenter forskerne bak en studie om unges erfaring med deling av nakenbilder for at det ikke er tilbøyeligheten til å sende nakenbilder som er problemet, men heller at unge ikke har tilstrekkelig respekt for andres kropp og seksualitet. Forskerne mener at nettvett og kunnskap om lovverk er nødvendig for både på skolen og i hjemmet, men at de i tillegg må lære om seksualitet, samtykke og respekt. Dette vil kunne virke forebyggende ikke bare i forhold til deling av krenkende bilder, men også for å forebygge seksuelle krenkelser generelt.

Vennlig hilsen
Sekretariatet for konfliktrådene

Lise Sannerud
Direktør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevet signatur